

תת שמע

By special order to friends of TASHMA www.tashma.net

פרפראות הרב משה קליין

נוטריקון וישב ו' ידליקו שבתות ב-
אם ידליקו נר ראשון ביום ו', באותה שנה
יהיו ב' שבתות חנוכה.

וימצאהו איש והנה תועה בשדה
"וימצאהו איש זה גבראל" (רש"י), איש +
שם הוי-ה (איש אלוקים), 311+26
הם 337. מלאך גבראל הם 337.

את אחי אנכי מבקש

אחי- אבינו חניך אותנו יחדיו ע"פ דרך של
אנכי (ה' יתברך) מבקש (בקש שלום
ורדפהו).
הגידה נא- אבא נאבק עם המלאך "על
כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה"
הגידה-ה (המלאך שרו של עשו, עשו
שאוכל נא) איפה הם רעים מחפש את
שרש הרוע.

והבור ריק אין בו מים

רמז לכך שהבור שימש כבאר למרות שלא
היו בו מים, מהפסוק - ריק אין בו - ר"ת
באר.

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

חלומות, ופתרון חלומות. מי יכול לפתור חלומות? למי יש כח
לראות סודות ודברים נסתרים?

יוסף הצדיק חולם בפרשה חלומות, וגם מסופר בפרשה שיוסף הצדיק פותר חלומות
לשר המשקים ולשר האופים, ולא רק להם אלא בפרשה הבאה מסופר על יוסף הצדיק
שפתר את חלומותיו של פרעה! מה המיוחד ביוסף הצדיק שכל כך מסופר עליו על
חלומותיו ועל פתרון חלומות של אחרים? נקדים הקדמה חשובה וצריך לדקדק בה.
הגמרא במסכת סוכה דף נ"ב אומרת: דרש רבי עזריא ואיתימא רבי יהושע בן לוי, שבעה
שמות יש לו ליצר הרע:

הקדוש ברוך הוא קראו רע, שנאמר (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעוריו.

משה קראו ערל, שנאמר (דברים י) ומלתם את ערלת לבבכם.

דוד קראו טמא שנאמר (תהלים נ"א) לב טהור ברא לי אלהים - מכלל דאיכא טמא
(הפירוש - מזה שביקש דוד המלך לב טהור סימן שיש לב טמא).

שלמה קראו שונא, שנאמר (משלי כ"ה) אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו
מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך, אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך.

ישעיה קראו מבשול, שנאמר (ישעיה נ"ז) סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי.

יחזקאל קראו אבן, שנאמר (יחזקאל ל"ו) והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב
בשר.

יואל קראו צפוני, שנאמר (יואל

ב) ואת הצפוני ארחיק מעליכם.

עד כאן דברי הגמרא.

מה זה שבעה שמות יש ליצר

הרע? בודאי שיש משמעות לכל

השמות אשר נקרא בהם יצר הרע!

כי יצר הרע אין הוא נקרא על שם

השבת ידרוש גליל שבת ובקידוש

גבית כנסת בני ישראל-אשכנז

הגאון הרב בנימין שרעבי שליטא

מחבר ספרי שיערי בנימין

ברכת מזל טוב מרובה לחבריני היקר

קובע עתים לתורה וגמלי חסדים

הה יצחק ומיכל בייליס היו

בהכנס בגם לעול המצוות

תזכו לראות נחת לאורך ימים ושנים

כל הציבור מוזמן לקידוש משותף של

→ יצחק בייליס-משה כהן ←

גבית הכנסת בני ישראל אשכנז

ברכת מזל טוב מרובה לחבריני היקר

הה חגי ובתיה חיות היו

על הולדת הבת

תזכו לגדלה בגת באורך ימים

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

ראובן ושמעון היו שותפים בחנות
לביגוד. סוכם ביניהם שהם מחלקים את
הימים וכל אחד מהם יעבוד לבדו בחנות
לסירוגין. בסוף כל
שבוע ישובו השניים
יחד ועשו חשבון מי
חייב כמה למי.

באחד הימים

כשמעון היה לבד

בחנות הוא שם לב

שכמה חליפות

יוקרתיות היו חסרות

במלאי, ברישום הם

לא צוינו שנמכרו ולא

נראה שנכנס הכסף

לקופה ממכירתם. הוא שאל את ראובן

חסרים כמה חליפות!?

בדבר החליפות האלו וראובן ענה שהוא
החזיר אותם לספקים כי התגלה בהם פגם.
לאחר בדיקה שעשה לאימות הדברים נאמר
לו ע"י הספקים שלא הוחזרו להם שום
חליפות בזמן האחרון.

באותו ערב הוא פגש
בחתונה חבר שהיה
לבוש באחד
מהחליפות הללו, הוא
שאל אותו מהיכן
החליפה, ונדהם
לשמע שהוא קנה
מהחנות שלו, מראובן,
ושילם במזומן. האמת
הכתה בפניו. שמעון
היה בצער גדול
כשנודע לו ששותפו הנאמן לו זה שנים

סבא או סבתא, אלא כל שם שיש ליצר הרע מגדיר מה הוא, ולכן הוא נקרא בשם זה, הבה נבאר את משמעות השמות. תחילה נסכם את שבעת השמות, והם: **רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני**.

וכעת נבאר: כשהאדם נולד לבו הוא רע, זאת אומרת שהאדם עצמו הוא בריאה טובה אבל היצר הרע שניתן בו בהתחלה הוא יצר

משפט שלמה - המשך

מספר בעצם גונב ממנו. הוא החליט באותו הרגע לפרק את השותפות שביניהם ולפתוח חנות לבד. אך לפני שיעשה כן הוא תכנן איך לגבות בחזרה את כל מה שגנב ממנו. הוא פתח את ספרי החנות וביחד עם רואה חשבון ערך חשוב מדויק של הסחורה שנכנסה והמכירות שהתבצעו, ויצא שיש הפרש של עשרים אלף שקלים במשך כל שנות השותפות. כעת, כשהיה ברור לו למעלה מכל ספק שראובן הכניס סכום זה לכיסו החליט שמעון שהוא ימשיך בשותפות עוד כמה חודשים ובו בזמן יחזיר לעצמו את הסכום שגנב ראובן ממנו, ורק אח"כ ילך כל אחד לדרכו. הוא לא פחד שראובן ישים לב כי הוא ידע ששותפו אינו מתמצא בחשבונות ולכן היה ברור לו שהוא לא ידע דבר אודות "גבייתו". אולם כיוון שראובן היה אדם ישר וירא שמיים הוא החליט להתייעץ עם הרב לפני שיעשה צעד כזה.

תשובה:

מותר לשמעון לעשות כן בסתר אם יתמלאו שלושה תנאים:

- א) צריך להיות ברור לו הסך שגנב ממנו.
- ב) שהוא לוקח רק כסף ולא סחורה.
- ג) שבמות הדבר שלא ניתן להוציא מראובן בגלוי.

אם לא יתמלאו ג' התנאים דלעיל אסור לשמעון לגבות את כספו בחזרה בסתר, אלא יעשה הכול בגלוי, או מול ראובן לבד או בביתו.

הסבר:

מבואר בגמ' מסכת ברכות דף ה' מעשה ברב הונא שידע שהארים שלו היה גונב ממנו, הוא עכב לעצמו חלק מהתוצרת תמורת מה שגנב ע"י הארים, ונענש על זה בכך שיינו החמיץ, ועל זה נאמר "בחר גנבא גנוב ומעמא מעים", שאסור לגנוב מהגנב, כי גם הוא טועם טעם גניבה, ומרשי שם משמע שזה איסור ממש.

אולם מצד שני נפסק בחו"מ סימן ד', מותר לאדם לעשות דין לעצמו אם רואה את שלו ביד חברו, והוא יכול אפילו להכות אותו ולקחת את שלו בחזרה ויהיה פטור מהנזק. ויש לתרץ,

הרע אשר נקרא רע, שאין לאדם שום מגבלות מיד הוא רוצה דברים ואין שום דבר שמעכב למה שהוא לא יקח את כל תאוות העולם הזה, וזה הבסיס, שהיצר הזה נקרא רע.

השלב הבא הוא אחרי שהאדם גודל קצת ועדיין יש בו את היצר הרע שהוא רוצה את כל תאוות העולם הזה, אבל הוא כבר מבין שהוא לא יכול לקחת את כל מה שהוא

שבמקרה של ר' הונא, לקח הרב חפץ אחר ולא מה שגנב, ואת זה אין לעשות. אולם בחו"מ סימן ד' מדובר שהוא לוקח את אותו חפץ שגנב ממנו, ורק באופן כזה מותר.

בגמ' ב"ק דף כ"ח מבואר שבן בג בג אומר שאסור להיכנס לחצר חברך לקחת את שלך שמא תראה כגנב. אלא שבור את שיניו ואמור לו את שלי אני נוטל. ומכאן נראה שמותר לעשות דין לעצמו בגלוי, ולא בסתר, שמא יחשדו בו שהוא גנב. וכן מבואר ברכינו יונה, שנלמד מבן בג בג שיש לעשות את הגביה בגלוי ולא בסתר. ולפי דעת המרדכי גם בסתר מותר לעשות. ולכן נפסק בספר רב פעלים חו"מ ח"ג סימן ה' שלכתחילה יש לעשות דין לעצמו בגלוי ולא בסתר, אך אם אי-אפשר בגלוי, יכול לעשות גם בסתר.

אבל במקרה שלנו, שמעון רוצה לגבות כספים שגנב, ואינם אותם כספים שגנב ממנו, ולכאורה צריך היה לאסור זאת כמו במקרה של ר' הונא. ומסביר הרב פעלים שכל הכספים הם אחד, ואינו נחשב לחפץ אחר אלא אותו חפץ, ולכן מותר. ובספר קנין תורה הסתפק במעשה שקרה לאחר, שגנב ממנו כסף. הגנב הזמין ממנו סחורה, ונתכוון אותו אחד לשלוח לו תשע קילו של סחורה ולחייב אותו לשלם על עשר קילו. השאלה היא האם הוא גובה ממנו חפץ אחר ממה שגנב, דהיינו הסחורה, או כסף, שהוא אותו חפץ שגנב ממנו, ונשאר בצ"ע.

ובחו"מ ס' ע"ה סעיף י"ז, נחלקו הסמ"ע והש"ך, אם אחד חושד בשני שגנב ממנו ויש רגליים לדבר, אולם אין הוכחה ברורה, האם מותר לתפוס ממנו באופן שיש רגליים לדבר אבל אין הוכחה ברורה. אם מותר לתפוס ממנו, ולסמ"ע מותר ולש"ך אסור. והרבה פוסקים הולכים לפי הש"ך ולא יכולים אפילו לטעון "קים ל" כסמ"ע, ועיין שם.

לבן נפסק שרק אם קיימים כל שלושת התנאים שהזכרנו, מותר לקחת בחזרה בסתר מה שגנב ממך.

רוצה כי אם הוא יגנוב אז יש עונש ויכול להיכנס לבית הסוהר, וגם אם ירצח, ולכן אפילו שזה נראה כאילו שהוא נהיה אדם יותר טוב, למעשה הוא עדיין רע ברצונות שלו אבל הוא לא יכול לבצע את רצונותיו הרעים כי יש דברים חיצוניים שמעכבים ולא נותנים לו. ליצר הזה קוראים ערל, כי יש לו ערלה על הלב, שאפילו שהוא מתנהג קצת יותר טוב אבל עיקר לבו הוא מכוסה בערלה, כי הוא לא מתנהג טוב בגלל יראת שמים ועבודת ה', אלא רק בגלל פחד של עונש, ולכן בשלב הזה קוראים ליצר הרע ערל.

האדם גודל עוד קצת ואז הוא מגיע לגיל של תאוות טומאה, ואז היצר מחליף שם לעוד ענין, וזה הזמן שבו קוראים ליצר הרע טמא, כי זה הגיל שמתגברת בו באדם התאוה לענייני הטומאה.

גודל עוד האדם, ואז מתחיל במסחר או בקנינים שיש דברים שהוא קונה או רוצה להשיג, ואז הוא נכנס לגיל של קנאה ותחרות, למה האדם השני יש לו מכונית כזו ולמה לאדם האחר יש בית יותר גדול משלי, ואז יש את יצר הרע שנקרא שונא, כי האדם מגיע לגיל של שנאה פנימית לאחרים בלי שהוא מודע לכך.

עד כאן עברנו על ארבעה שמות שיש ליצר הרע, למעשה כל הארבעה האלה הם שייכים לקבוצה אחת, קבוצה של יצר הרע בסיסי שמשתנה לפי גיל האדם והתבגרותו, עכשיו אחרי הארבעה הראשונים אנו נכנסים לשלב אחר בהסבר ובשמות של יצר הרע.

הגענו לשם החמישי והשישי, מכשול, ואבן, ונסביר:

באמצע החיים היצר הרע כבר משנה את עורו קצת, זה כבר לא יצר הרע בסיסי אלא כבר יותר מתוחכם, האדם כבר התרגל לשמות הראשונים ומצליח לפעמים להזהר מהם ואז מגיעה מכה חדשה, שמות חדשים.

מכשול, היצר הרע כבר לא בסיסי וגלוי אלא כבר עורך מלחמה עם תחבולות שהוא מניח לפני האדם מכשולות, שאם האדם לא שם לב אליהם הוא נופל ומקבל מכה, וזה כבר יצר הרע מחושבן, ואחר כך גם אם האדם נזהר מהמכשול ששם לו היצר הרע שהוא שם לפני האדם החלטות קשות שאפשר להתבלבל בהם ולעשות את הדבר הלא נכון ולחשוב שאין בזה דבר לא טוב, אחר זה בא היצר הרע שנקרא **אבן**, להרדים את האדם ולאטום את לבו לעשות אותו כבד כמו אבן דומם, אין לאדם כבר כח

כל עניני המלוכה והממלכה!

אז הסברנו שיש שלוש שלבים, אדם שנכנס לחצר, אדם שנכנס לתוך הארמון, ואדם שנכנס לחדר שבו המלך והשרים, וכעת נבין שאדם אשר מתגבר על הארבע שמות הראשונים של היצר הרע שזה היצר הרע הבסיסי או הוא נקרא אדם שאפשר לדבר איתו ואותו מכניסים לחצר שבתוך החומה ולא משאירים אותו בחוץ בכפר, ואם האדם מתגבר עוד על השני שמות הבאים של היצר הרע שהם מכשול ואכן, אז הוא זוכה להיכנס לתוך הארמון ולהבין מושגים שהוא לא הבין קודם לכן אבל עדיין הוא לא יודע איך כל הממלכה מתנהלת והוא לא יודע את הסודות, אבל אדם שהתגבר גם על השם האחרון של היצר הרע אשר נקרא צפוני, והוא נהיה אדם מיוחד ושלם, אז מכניסים אותו לחדר של המלך והשרים לשמוע את הסודות!

וזה מה שכתוב בזהר, ואני מעתיק את הלשון ואחר כך אבאר -

וזהר כרך א (בראשית) פרשת לך לך דף צ"ד עמוד ב': פתח חד ואמר (תהלים ס"ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו', בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך, דא פנימאה מן דא ודא לעילא, (נ"א לנו) מן דא, ישכון חצריך בקדמיתא כמה דאת אמר (ישעיה ד') והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו, נשבעה בטוב ביתך לבתר כמה דאת אמר (משלי כ"ד) בחכמה יבנה בית, החכמה יבנה בית לא כתיב דאי כתיב הכי הוה משמע דחכמה בית אקרי אלא כתיב בחכמה יבנה בית היינו דכתיב (בראשית ב') ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו', קדוש היכלך לבתר דא הוא שלימו דכלא דהכי תנינן מהו היכל, כלומר היי כ"ל האי והאי, וכלא אשתלים כחדא.

וכעת אסביר את עומק הביאור, כתוב בתהילים (פרק ס"ה פסוק ה') **אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך**,

"אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", זה מה שהבאנו משל, שיש זכות להיות מבאי החצר של הארמון, אלא עוד מעלה יותר גדולה יש, והוא מי שיש לו השגה על ביתו של המלך שנהיה מבאי הבית, וזה שאמר "נשבעה בטוב ביתך", אלא שעדיין אין האדם יודע ואין מבין כלל כיצד ההנהגה וחיתוך הדינים בעולם הזה מה הם הסודות, ורק אם נכנס למקום המלך והשרים אז הוא יודע, וזה שאמר "קדש היכלך".

מה יוצא לנו מכל זה?

המסקנא היא שבשביל לדעת סודות, לדעת דברים נסתרים בהנהגת העולם אנו מבינים כעת כמה דרך וכמה עבודה האדם צריך לעבור לפני שהוא נכנס לחדר של המלך איפה ששומעים את הסודות! אנו מבינים שצריך להתגבר על כל השבע שמות של היצר הרע!

כעת ממי ראוי לקבל ברכה? בודאי רק ממי שנכנס להיכל, מאדם שהתגבר על כל שמות היצר.

עכשיו מובן למה יוסף פתר חלומות, כי הוא נכנס לחדר של המלך!! ולכן היה יכול לפתור לאנשים חלומות שהם דברים נסתרים, אדם שהיה יפה מאוד, והיו עומדות על החומה להסתכל ביופיו ולא התגאה ועבד כנגד היצר, וגם בבית הסוהר, וגם למד תורה שהוא היה שקוע כל הזמן בלימוד תורה כמו שמדויק מהמדרש, אדם כזה יודע סודות!!

ענוה, עבודה כנגד היצר, ראה תמיד מול עיניו את הפנים של רבו יעקב אבינו, למד מיעקב את כל תורתו, כך מגיעים לדרגות גבוהות, ורק כך!!

ואז אומר האדם די ומספיק בא ונעצור כאן ואני אשאר בדרגה הזאת כל חיי, מה רע? זה היצר שקוראים לו אכן!

השלב האחרון הוא השלב הסופי שבו היצר הרע מחליף שם עוד הפעם, ואז אנו מגיעים לשם האחרון אשר נקרא **צפוני**.

צפוני זה מלשון צפון ומצפון (דהיינו מכוסה ונסתר, וכמו בליל פסח שאומרים קדש ורחץ, יש גם "צפון" דהיינו הזמן שבו מחביאים את האפיקומן), וזה בגיל מבוגר יותר כשהאדם התגבר על השלבים הקודמים של היצר הרע אז יש יצר הרע המוחבא, והם מידות שיש לאדם אשר מוחבאות בתוכו והוא לא יודע, ורק בשעת נסיון פתאום הוא מתפרץ ונהיה אדם אחר ולא מבינים איך, וזה הכל בגלל הצפוני, המידות המוחבאות שהאדם לא חיפש אחריהם לתקן אותם, ודוגמא לזה יש אצל זמרי בן סלוא שהיה נשיא של שבט, מכובד מאוד ותלמיד חכם, ופתאום בגלל כבוד הוא תפש אשה גויה בבגדיו ונחבא אותה למשה ושאל אותו בקינטור זאת אסורה או מותרת? והסוף ידוע!! איך האדם מתהפך ברגע?! אלא זה הצפוני! השם השביעי של היצר הרע שהאדם היה נגוע בכבוד שהיה מוחבא וזה מה שהפיל אותו בסוף לדרגה הפחותה ביותר.

וכפי שביארנו כל השמות של היצר הרע חלוקים לשלוש קבוצות, ואני ארשום כעת מהוזהר בענין זה וגם אביא משל.

ותחילה נכתוב את המשל בכדי להבין אחר כך את הזהר.

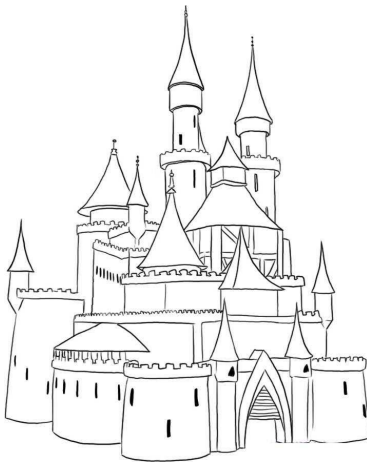
פעם היו טירות עם חומות גבוהות ומסביב בשדות מחוץ לחומה

היו גרים אנשים בכפרים פתוחים בלי הגנה, בתוך החומה היתה חצר גדולה סביב סביב ובאמצע היה את בנין הטירה או הארמון, בתוך הארמון היו חדרים ואולמות אבל היה חדר אחד שהיה מיוחד לשליט או למלך ורק השרים היו רשאים להיכנס לשם, יש אדם מהכפר שהיה לו זכות ונתנו לו אישור להיכנס לתוך החצר, ואז אפילו שהוא לא יכול להיכנס לבית אבל

לפחות הוא יכול להגיע למקום שקצת מוגן ולהיות עם אנשים טובים יותר שמתנהגים בדרך ארץ ולא בפראות כמו בכפר.

האדם הזה אשר נמצא בחצר ואף פעם לא נכנס לתוך הבית עצמו לתוך הארמון אם תשאל אותו כמה נראה לך השווי של כל הרהיטים שיש בתוך הבית? הוא יגיד לך בגלל שזה הבית של המלך נראה לו בערך 100,000 דולר, אבל אם נותנים לו להיכנס לתוך הארמון פתאום הוא רואה שהוא לא הבין בכלל מה זה בית של מלך והוא מדר רק לפי דברים שהוא ראה בכפר ובחצר, אבל אחרי שנותנים לו רשות להיכנס אל תוך הארמון אז הוא רואה ריהוט שהוא לא חלם עליו והוא מבין כעת שהמחיר של כל הריהוט והיופי שיש בתוך הארמון הוא פי מאה ממה שהוא חשב כשהוא היה בחוץ!

ועכשיו אפילו שהאדם הזה זכה להיכנס אל תוך הבית אבל עדיין הוא לא יודע איך המדינה מתנהלת ולמה יש חוקים מסויימים, כי כל הדברים האלה מחליטים עליהם רק בתוך החדר של המלך ושם נכנסים רק השרים! אבל אם מאשרים ונותנים לו להיכנס גם לשם אז הוא מבין גם איך המדינה מתנהלת ולמה החוקים הם כך ומתגלים לו

מקום הדלקת נר חנוכה

שאלה: מי שיש לו חצר לפני ביתו, האם יותר טוב להדליק הנר חנוכה בפתח ביתו או בפתח חצירו?

הקדמה: מצוה להדליק נר חנוכה בפתחו. ומה ראשונים באיזה פתח להדליק, בפתח ביתו או בפתח חצירו. רש"י סבר להדליק בפתח ביתו, ותוס' סבר להדליק בפתח חצירו. והיינו דווקא למי שיש לו חצר לביתו. אבל לכו"ע אם אין לו חצר, גם תוס' הסכים להדליק בפתח ביתו. ואם אין לו פתח ביתו הסמוכה לרה"ר, יש להדליק בחלון הסמוכה לרה"ר, ואם אין לו חלון הסמוכה לרה"ר, יש להדליק בפתח בתוך ביתו מול מוזה"ל. ועכשיו יש לבאר המקורות של רש"י ותוס', והלכה עם מי. וגם יש לדון מהו נחשב כ"חצר".

שיטת תוס': תוס' סבר שמצוה להדליק על פתח חצירו. והביא ראיה מגמ' (שבת דף כג.) לענין "חצר שיש לה ב' פתחים צריכה שתי נרות", משמע שמדליקין על פתח החצר. וכן הביא ראיה מעוד גמ' (שם כג:) לענין "נר שיש לה שני פיות עולה לב' בני אדם", שע"כ איירי שמדליקין על פתח חצירו. שהוא אם היו מדליקין על פתח ביתם, איך שייך לב' בעלי בתים לצאת במקום אחד? שאף אם הדלתות של שניהם זו אצל זו, מ"מ הא צריך להניח על צד שמאל של הפתח. וע"ש בתוס' שהקשה על עצמו מגמ' (כא): "ת"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו", שכמעט בהדיא שמצוה הוא להדליק על פתח ביתו. וע"ש שתי, שעל כרחק איירי במקרה שלא היה לו חצר, אלא ביתו עצמה היה פתוח לרה"ר.

שיטת רש"י: רש"י סבר שמצוה להדליק על פתח ביתו. והוא הפשטות של הגמ' דף כא: "ת"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו". ולענין הב' ראיות של תוס', לענין הראיה מ"חצר שיש לה ב' פתחים" ע"ש ברש"י שפי' וז"ל שיש לבית ב' פתחים פתוחים לחצר עכ"ל. ולענין הראיה מ"נר שיש לה שני פיות" ע"ש ברש"י שפי' שאינו עולה לב' בעלי בתים, אלא לב' בני אדם בבית אחד שעושים המהדרין להדליק נר לכל אחד ואחד.

דיעות הראשונים והטו"ש"ע: עכ"פ יש מח' רש"י ותוס' איך לפרש השלושה גמ' אלו דנ"ל. וע' ברמב"ם ובר"ף וברא"ש שכולם הביאו השלושה גמ' אלו להלכה בסתם, ואינם מפרשים או כרש"י או כתוס'. וע' בר"ן ובאור"ז שהם סברו כרש"י, וברשב"א ופסקי רי"ד שסברו כתוס'. ולמעשה ע' בטור ובש"ע ס' תרעא ס"ה שהם פסקו כתוס'. וכן מודגש בהכ"ל שם, שהש"ע בא לאפוקי דעת רש"י, ודלא כהר"ן והאור"ז שהעתיקו כרש"י^(א).

מהו "חצר": יש לדון - האם החצרות שלנו דומה לחצרות שהיו בזמניהם, שהחצרות שהיו בזמניהם, האנשים היו משתמשים בהן כמו שאר חדרים שהיו בביתם. רק שחדר זאת אין לה גג, וגם היא משותפת, ולכן בודאי לא היה יכול להשתמש בה כמו החדרים האחרים שבבית. מ"מ מצינו שהם משתמשים בחצר הרבה, שהיו מבשלים שמה וגם מכבסים שמה. ואפשר שרק בחצר כזה הוא שיש להדליק על פתח חצירו. אבל בחצר שאין משתמשים בה, רק שהיה החצר לפני ביתו לנוי, ולא משתמש בה אלא לדריסת הרגל ליכנס לבית, אפשר שחצר כזה גם תוס' מורה שאין להדליק שמה^(ב). כן דעת החו"א, שבחצרות שלנו שאין בהן אלא דריסת הרגל, גם לתוס' אין להדליק אלא בפתח ביתו^(ג). אבל דעת הגרי"ז שאין לחלק, אלא גם בחצר שאין משתמש בה אלא לדריסת רגל יש להדליק בפתח חצירו^(ד).

למעשה: נמצא שאף שהש"ע פסק כתוס', מ"מ שמה חצרות שלנו דינו כמי שאינה, וגם תוס' סבר להדליק בפתח ביתו כשאין לו חצר. ולכאורה יש לחלק בין חצר משותפת (שיש בתוך ב' בתים או יותר) לחצר פרטי (שאין לה אלא בית אחד). שע' בדברות משה שמחלק בדעת רש"י בין חצר משותפת לחצר פרטי. שלגבי חצר משותפת רש"י סבר שאינו יוצא אפילו בדיעבד, כיון שאינו ניכר איזה מנורה לאיזה בית. אבל לגבי חצר פרטי רש"י סבר שיצא בדיעבד, שאף שמצוה להדליק בפתח ביתו מ"מ אינו מעכב אם מדליק בפתח חצירו, שהוא ניכר הוא שזהו המנורה של בית זה^(ה). ולכן לגבי חצר משותפת שדעת רש"י שאינו יוצא בדיעבד, וגם לפי תוס' יש דעת החו"א שהוא מסכים בחצר שאין השתמשות אלא לדריסת הרגל, לכן אין להדליק אלא בפתח ביתו. אבל בחצר פרטי שגם לרש"י מ"מ יצא בדיעבד, יש להדליק בפתח חצירו וכדעת הגרי"ז בתוס' (נ). ובפרט שבחצר פרטי שמן הסתם משתמש בה יותר.

(א) רשות הרבים היינו מקום שיש לרבים רשות לילך. שאין ליחידים רשות למנוע אף אחד מללכת שמה. כן הפשטות. אבל שמעתי מפי שמוע בשם ר' משה פיינשטיין ז"ל שהוא סבר שאפילו להדליק בחלון שרק הבנין מנוול יכולים לראות, זהו גי' נכסד כה"ר. שהם רבים (כל הדירות של הבנין מנוול) חולאים אותו. ואף שאין לכולם רשות ליכנס לבנין זה. וע"כ לשון "רשות הרבים" לאו דווקא, אלא פי' שהוא מקום שמונח לשם רבים. ועוד ע' בשם הלי חיד סס"ה ד"ה ואשר וז"ל ספ"ד שטעם כזה. אבל דעת ר' אלישיב של (בס' נר מלך איתו וכו' סי' ה' ד"ה ע"ז). והגר' חיים קצנבסר שליט"א (דולה ומשקע ע"י ר"ג, שאלת רב חלק ב' פרק ל"ח אות א'), שאין להתייחס להחלוקה של הבנינים מנוול ויש לחזק שגם ר' משה ז"ל לא כתב זה אלא כענין שיהיה טוב להדליק בחלון כזה יותר מלהדליק בפתח צנתי בפנים להיות מוכנס צנתי (ע' במ"ז ס' תרע"א סק"ל). אבל לא שזה הדין של רה"ר. ע' צמח"ק קודם ע"י 153 אות ח' בשם ר' משה ז"ל (ב) כשמדליק בפתח, מנול הוא להדליק מנוול הנמחה. שהנמחה צד ימין והמנורה צד שמאל. ואם אין לה מנורה, כגון אם פתח החצר אין לה משקוף מנומל, אפ"כ יש להדליק בפתח חצירו שזהו מקומו, אבל ראוי להדליק צד ימין. כ"כ בש"ע ס' תרע"א ס"ז. מנול שאין דין שצריך למנול מנורה כדי להדליק מול המנורה, אלא רק שאם הדלתהו הוא צמח"ק מנול שיש להדליק מנוול. אבל אולי מנוול שיש מקרה שראוי להדליק דווקא מול מנורה, כגון צמח"ק שאין לה פתח הסמוכה לרה"ר וגם אין לה חלון הסמוכה לרה"ר, בזה יש להדליק בפנים בתוך חצר אחר פתח צנתי (לד' הסלק) מול המנורה כדי להיות מוכנס צנתי - רמ"א ס' תרע"א ס"ז ומ"ז שם סק"ל וסק"ל. (ג) וע"ש צמח"ק שאין לה פתח הסמוכה לרה"ר, שפי' תוס' ז"ע למה אין הבני עליה יכולין להדליק בפתח חצירו, הא גם להם יש להם חלק בתל. (ד) שבצנתי צמח"ק הדליקו רק צנתיים, ולכאורה יש ראייה להם מהגמ' לגבי "הדר צמח"ק שמונח בחלון הסמוכה לרה"ר". שפי' תוס' ז"ע למה אין הבני עליה יכולין להדליק בפתח חצירו, הא גם להם יש להם חלק בתל. (ה) וכן [אבל לפי רש"י ויחא, שיש שאין לה פתח ביתו לרה"ר, שאיירי צמח"ק שהעליה פתח לתוך הבית שלמטה מנומל]. ואין לעורר שאיירי צמח"ק שאין לה חצר, שהם ע' צמ"י שכתב צמח"ק שאיירי גם כשע' להם חצר. וכן הוצאה צמ"י סק"ג. וקושיא זה הק' הדברות משה ס' כו סוף הערה יד על דעת התוס', ומסיים שליט"א. אבל לפי שיעת החז"ל לכאורה יוחא. שכיון שאין להדליק בפתח החצר אלא דווקא בחצר משתמשים בה, אי"כ י"ל שגם העליה צמח"ק אין להם השתמשות בתל. רק דריסת הרגל, מפני שאין להם פתח להתלך רק להבית שלמטה מנומל. ומפני זה הוא שלא יכול להדליק על פתח החצר. (ה) צמ"י דיוט וההנהגות חז"ל חטכה פכ"א סק"א. וכן הוצאה צמ"י בשנות יחא ח"ה פ"א סק"ג, ובאחרות רבינו ח"ג חטכה סק"א-סק"ג וסק"ג-סק"ג, וצא דבריו ח"ה סל"ע. (ו) שיעת הצמח"ק רב הוצאה צמ"י יחא ח"ה ע"י ו', ובפסקי תשובות ס' תרע"א אות ד'. וע"ש בשנות יחא ח"ה פ"א סק"ג שכן פסק ר' אלישיב שליט"א (כידוע), וכן הוצאה צמ"י בשנות אפרים ח"ה סת"י סק"ד. וע"ש צמח"ק שגמ' מועדים פ"ד הערה 11 לענין דעת רש"י ז"ל ח"ל ולכן כיון דסורים אין לנו ידיעה בדבר להבית אופן המגורים שבצנתי לאופן המגורים שבצנתי חז"ל נראה דאם כבר הדליק אחד הידיירים בפתח הצנתי כשפסעו דיוטא עדיף עפי שידליקו האחרים חלליותיהם עכ"ל. (ז) דברות משה שנת ס' כו הערה יד. (ח) כן שמעתי מר' יחא צמח"ק שליט"א למעשה לחלק בין חצר פרטי לחצר משותפת.

ביום שלישי – ליל נר חנוכה של חנוכה

חנוכת בית הכנסת ובית המדרש הספרדי – ברוב עם הדרת מלך!!
הציבור כולו מוזמן לשמחה של מצוה עם כיבוד ותזמורת, בסוף הערב ריקודים עם כל הילדים
לכבוד של תורה!